

ПІСЛЯМОВА

Бурхливий розвиток продуктивних сил світу продовж останнього століття призвів до загрози виникнення поважних змін у біосфері, що можуть мати катастрофічні наслідки. Тому, особливого значення у глобальному вимірі набули проблеми підтримання балансу розвитку цивілізації та стабільності біосфери, оццадного, виваженого використання її ресурсів. Серед них особливе значення має збереження та відновлення біорізноманіття „плівки життя“ нашої планети на всіх рівнях структурної організації живої матерії. Загальне концептуальне бачення їх вирішення та відповідні програмні завдання вже докладно розроблені на світовому, європейському та національному рівнях. Держава Україна, як суб'єкт міжнародного права, ратифікувала свої зобов'язання у цій царині перед міжнародною спільнотою, а також прийняла серію законів, постанов та інших підзаконних актів стосовно охорони природи та раціонального використання природних ресурсів, удоступнення світовому загалу відповідної статистичної та наукової інформації.

Сьогодні в Україні діє широка мережа вищих учбових закладів та наукових інститутів Національної та інших державних і галузевих академій наук. Це надзвичайно потужний науково-освітний ресурс, що об'єднує відомі у світі та й в Україні наукові школи, а також сотні тисяч високоінтелектуальних наукових працівників. Нажаль, продовж останніх двох десятиліть, чимало з них покинули Україну у пошуках достойних умов для життя та творчої праці. І тим не менше, науковий потенціал України здатен до високоефективної творчої роботи і користується належним міжнародним визнанням.

Розв'язання сучасних проблем охорони біорізноманіття вимагає ґрунтового біологічного та географічного дослідження, до якого мав би бути залучений весь наявний в Україні науковий потенціал. Однак, існуюча практика адміністративного керування розв'язанням цих проблем залишає бажати кращого. Це стосується насамперед організаційної діяльності Міністерства охорони навколишнього природного середовища, Міністерства освіти та науки України, керівних органів Національної Академії Наук України тощо. Незважаючи на давно розроблену нормативно-законодавчу базу в Україні, проблеми охорони природного середовища, організації мережі заповідних об'єктів, національної екологічної мережі, моніторингу та охорони біорізноманіття у практичній реалізації на державному рівні все ще знаходяться на стадії розробки концепцій, наукових підходів, методик тощо. Досі в Україні не маємо повної наукової таксономії хоча б рослин, яка була б узгоджена зі світовими аналогами. Критична ситуація і з таксономією багатьох груп безхребетних тощо. Це повною мірою стосується і синтаксонів рослинних угруповань.

На превеликий жаль ще низькою є й ініціатива науковців щодо вирішення цих актуальних питань. Як показує аналіз наукових публікацій, здебільшого вони базуються на матеріалах досліджень минулого століття. Наприклад, якщо б ми хотіли сьогодні довідатися про видове багатство наших заповідників та національних парків, то переважно

найбільш повні узагальнення з цих питань знайдемо у виданнях 80—90 років ХХ століття. Водночас це не означає, що нових матеріалів не існує. Вони є і подаються цими установами до щорічних літописів природи, які найчастіше є недоступними для широкого ознайомлення.

З проблем організації екологічної мережі, розвитку заповідної справи в нашій державі щорічно проводяться наукові та науково-практичні форуми. Щороку громадяться потужні за обсягом збірники матеріалів цих конференцій. Не менш активною є і видавнича діяльність широкого кола фахових збірників наукових праць, що видаються нашими провідними університетами. Проте особливого поступу наукової думки у цих роботах бачити не доводиться. Велика кількість публікацій стосується „питань“ або „до питання“ актуальності окремих досліджень певного спрямування, „практичних природоохоронних заходів“, „значення раритетного ценофонду“, „ролі об'єктів“, „природозбережних концепцій“, „культурнозбережних стратегій“, „глобального, континентального, національного та місцевого бачення“, „формування потенціалу“ тощо. Є і очевидні дивогляди, які добре звучать, наприклад: „залучення гірських громад“, „екологізм як концепція“, „макроекологічна мережа Буковини“, „екомережа мегаполісу“ тощо. Не заперечуючи право авторів на публікацію свого бачення все ж хочеться звернути увагу на потребу подальшого поступу у конкретному розв'язанні науково-практичних проблем, які вже давно з'ясовані та концептуально обґрунтовані у відповідних Законах України та Постановах державних органів.

Серед статутних завдань Наукового товариства ім. Шевченка, як громадської академії наук, чи не найважливішим сьогодні є спрямування наукового потенціалу вчених на вирішення актуальних наукових проблем нашої Держави, а також донесення до широкого світового загалу українського друкованого слова. Саме тому просимо наших вчених зосередити посилену увагу над розв'язанням актуальних наукових проблем сьогодення і особливо стосовно подолання негативних явищ відставання нашої біологічної науки у вирішенні важливих завдань сьогодення окремих фундаментальних напрямів. Висвітленню цих питань ми охоче надамо простір майбутніх випусків нашого Екологічного збірника Праць Наукового товариства ім. Шевченка.

Платон Третяк
голова Екологічної комісії НТШ